

Ärende: VN/26756/2021

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagstiftningen om social- och hälsovårdsreformen

Föredragande av yttrande

1) Behandling av patientuppgifter i Nyland

-

2) Kommunernas möjligheter att sälja stödtjänster till välfärdsområde

-

3) Temporära organs rätt att få kund- och patientuppgifter inom social- och hälsovården

-

4) Uppgifterna vid centralen för prehospital akutsjukvård i fråga om läkarhelikopterverksamheten

-

5) Övriga ändringar som föreslås i utkastet till proposition

I lagförslaget föreslås ändringar i bestämmelserna om utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet inom social- och hälsovården i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Tyvärr beaktar lagförslaget inte de tvåspråkiga välfärdsområdenas särställning. Det är oklart om den komplettering som nu föreslås för 36 § gäller för den svenskspråkiga utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten och för den samiska motsvarande verksamheten, eftersom bestämmelsen om stödet för utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet finns i 33 §.

Därmed kommer det att saknas en klar bestämmelse för hur den svenskspråkiga utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten ska ingå i samarbetsavtalet och strategierna, eftersom lagförslaget saknar ett omnämnande av den svenskspråkiga och samiska verksamheten i de föreslagna ändringarna till 36 §. Förutom samarbetsavtal med stöd av 36 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska de tvåspråkiga välfärdsområdena dessutom ingå ett samarbetsavtal mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena enligt 39 §. Detta sistnämnda avtal ska enligt 39 § 3 mom. samordnas av Egentliga Finlands välfärdsområde. Förhållandet mellan denna samordnande uppgift

som Egentliga Finlands välfärdsområde har och den stödjande uppgift som Västra Nylands välfärdsområde har enligt 33 § förblir oklar. Västra Nylands välfärdsområdes uppgift att stödja utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet blir lätt innehållslös om det inte är obligatoriskt att i samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena avtala även om utbildnings-, forsknings- och utvecklingsverksamheten på svenska och därmed också om dess finansiering från alla berörda välfärdsområden. Eftersom Västra Nylands välfärdsområde enligt 33 § har getts en uttrycklig uppgift att stöda utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet måste uppgiften att koordinera samarbetsavtalet för den svenskspråkiga utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten ges till Västra Nylands välfärdsområde antingen genom att genom att ett separat stycke om det fogas till 32 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård eller som ett tillägg om detta till 39 § 3 mom. i samma lag.

För att kunna upprätthålla en bärkraftig utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet på svenska efter reformen behövs det en nationell koordinering och ett nationellt samarbete i fråga om denna verksamhet. Detta har vi påpekat redan tidigare under reformen. Den svenskspråkiga utbildningen och forskningen finns inte inom alla välfärdsområden och inte heller inom de tidigare specialupptagningsområdena eller inom området för varje universitetssjukhus. Detta gäller särskilt den svenskspråkiga utbildningen av socialarbetare i Finland. Överenskommelser om samarbetet gällande utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet är av särskilt intresse för Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet som tillsammans med statsvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet har ett riksansvar för utbildningen av de svenskspråkiga socialarbetarna. Riksansvaret förverkligas både i Helsingfors och från hösten 2022 även i Vasa. Andra relevanta universitetsutbildningar är den svenskspråkiga läkarutbildningen vid Helsingfors universitet. Dessutom finns det relevanta högskoleutbildningar inom andra välfärdsområden än Västra Nylands välfärdsområde, såsom Arcada i Helsingfors och Novia både inom Österbottens välfärdsområde och inom Egentliga Finlands välfärdsområde. Svenska social- och kommunalhögskolan anser det vara nödvändigt att Västra Nylands välfärdsområde ges en koordinerande funktion när det gäller forsknings-, utbildnings-, och utvecklingsverksamheten på svenska i Finland. Nu är 33 § om Västra Nylands svenska stödfunktion en mer eller mindre innehållslös paragraf. Preciseringsen kan ske antingen genom ett tillägg till 39 § 3 mom. eller genom att foga till ett 4 mom. till 32 § enligt nedanstående förslag.

Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet föreslår att tillägget till 39 § 3 mom. kunde formuleras enligt följande: Västra Nylands välfärdsområde ansvarar för samordningen och utarbetandet av samarbetsavtalet och den strategiska planen och dess förverkligande för utbildnings-, forsknings- utvecklings- och innovationsverksamheten samt för de funktioner som universitetssjukhusen har enligt 36 § 3 mom. 7 punkten och socialvårdens verksamhetsstrukturer som motsvarar universitetssjukhusen och som stöder utvecklingen av tjänster, forskningen och utbildningen. I denna verksamhet ska Västra Nylands välfärdsområde höra Helsingfors universitet om arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena samt om den strategiska planen och genomförandet av den."

Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet föreslår som alternativ att det i 32 § anges att Västra Nylands välfärdsområde svarar för koordineringen av utbildnings-, forsknings-, och utvecklingsverksamheten inom de tvåspråkiga välfärdsområdena och att det i detta uppdrag ingår ett ansvar för att koordinera samarbetsavtal och strategier på samma sätt som att Egentliga Finland getts i uppgift att upprätta samarbetsavtal för andra uppgifter. Ett nytt 4 mom. kunde fogas

till 32 § enligt följande: "Västra Nylands välfärdsområde ska svara för arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena samt den strategiska planen för dessa och genomförandet av den i fråga om den svenskspråkiga utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten. I denna verksamhet ska Västra Nylands välfärdsområde höra Helsingfors universitet om arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena samt om den strategiska planen och genomförandet av den."

När det gäller socialvården inom de tvåspråkiga välfärdsområdena och Helsingfors är nämligen lagstiftningen särskilt om ordnandet av utbildnings-, forsknings-, och utvecklingsverksamheten inom de tvåspråkiga välfärdsområdena fortsättningsvis både oklar och bristfällig. På samma sätt som i 10 § 2 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) föreskrivs att "(v)id beredningen av avtalet ska Helsingfors universitet höras om det samarbete och den arbetsfördelning som avses i 9 § 3 mom. 6 punkten" borde en motsvarande bestämmelse därför ingå i 32 § eller 39 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. I ljuset av 32 § 3 mom. blir det klart att Helsingfors universitet är en av de organisationer som Västra Nylands välfärdsområde måste stå i kontakt med i samband med denna koordinerande uppgift som välfärdsområdet har.

Också i fråga om den verksamhet som följer av 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) måste HUS-sammanslutningens enhet ha kompetens att fungera även på svenska i fråga om utbildnings-, forsknings-, och utvecklingsverksamheten på hela området för organiseringsavtalet för HUS. När det gäller socialvården måste även beaktas att strukturen för den svenskspråkiga utbildningen på det sociala området inte motsvarar välfärdsområdes- och samarbetsområdesindelningen. Till exempel har Helsingfors universitet ett riksansvar för utbildningen av svenskkunniga socialarbetare i hela landet, och detta faktum måste beaktas vid planeringen av välfärdsområdenas utbildnings-, forsknings-, och utvecklingsverksamhet. Den existerande bas som det svenskspråkiga kompetenscentret FSKC Ab erbjuder för en samverkan i utbildnings-, forsknings-, och utvecklingsfrågor mellan tvåspråkiga socialvårdsansvariga enheter i hela landet borde även utnyttjas i lagstiftningsarbetet.

Svenska social- och kommunalhögskolan påpekar slutligen att propositionen inte erbjuder någon precisering av det som riksdagen tidigare förutsatt i fråga om forskningsfinansiering och verksamhetsstrukturerna för socialvården. I riksdagens svar till vårdreformen angav ju riksdagen: "Riksdagen förutsätter att nivån på forskningsfinansieringen inom socialvården tryggas och att det inom socialvården skapas verksamhetsstrukturer som motsvarar universitetssjukhusen och som stöder utvecklingen av tjänster, forskningen och utbildningen." (RSv 111/2021 rd – RP 241/2020 punkt 9)

Bärlund Johan
Helsingin yliopisto, Svenska social- och kommunalhögskolan